YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)
25 päivänä helmikuuta 1999 *

Asiassa C-65/97,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamies Paolo Stancanelli ja kyseisessä yksikössä toimiva kansallinen virkamies Jean-Francis Pasquier, avustajanaan asianajaja Alberto dal Ferro, Vicenza, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Cascina Laura Sas di arch. Aldo Delbò e C., akordin kohteena oleva yhtiö, kotipaikka Casaleggio Novara (Italia), edustajanaan väliaikainen laillinen edustajansa,

ja

Gariboldi Engineering Company Srl, selvitystilassa, kotipaikka Milano (Italia), edustajanaan selvitysmies Ester Dallarosa, edustajinaan asianajajat Alberto Croze, Rodolfo Radice ja Cristina Ravelli, Milano,

vastaajina,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

jossa kantaja vaatii EY:n perustamissopimuksen 181 artiklan nojalla kantajan vastaajien sopimusrikkomuksen johdosta purkaman sopimuksen nro BM 5/89 IT perusteella maksettujen suoritusten takaisin maksamista,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida ja C. Gulmann,

julkisasiamies: A. Saggio,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 15.10.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.11.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY:n perustamissopimuksen 181 artiklassa tarkoitetun välityslausekkeen nojalla Cascina Laura Sas di arch. Aldo Delbò e C:tä (jäljempänä Cascina Laura), jonka kotipaikka on Casaleggio Novara Italiassa, ja Gariboldi Engineering Company Srl:ää (jäljempänä Gariboldi), jonka kotipaikka on Milano Italiassa, vastaan kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 14.2.1997 ja jossa vaaditaan komission Cascina Lauralle sähkön ja lämmön yhteistuotantoa riisintuotannon jäännösbiomassasta (korret ja jyvät) koskeneen hankkeen

toteuttamisesta maksamien kahden yhteismäärältään 479 134 ecun suuruisen ennakkosuorituksen takaisin maksamista korkoineen, jotka ovat suuruudeltaan 1 742 ecua kuukaudessa 31.7.1990 lukien, lisättynä 2 464 eculla kuukaudessa 20.4.1991 lukien, kunnes koko summa on maksettu, sekä sitä, että vastaajat velvoitetaan suorittamaan komissiolle 100 000 ecua korvaukseksi aiheutuneista vahingoista.

2 Yhteisöjen tuomioistuimeen 23.4.1998 saapuneella ilmoituksellaan komissio peruutti kanteensa oikeuden päätöksellä 23.6.1997 konkurssiin asetettua Cascina Lauraa koskevilta osin, pitäen kuitenkin voimassa kaikki Gariboldiin kohdistuvat vaateensa ja vaatien yhteisöjen tuomioistuinta velvoittamaan Cascina Lauran korvaamaan aiheuttamansa oikeudenkäyntikulut.

3 Komissio teki Euroopan talousyhteisön puolesta 1.6.1990 yhdessä ja yhteisvastuullisesti toimineiden Cascina Laura-, Gariboldi- ja Servizi Agroalimentare ed Ambiente Srl (jäljempänä SAA) -nimisten yhtiöiden (jäljempänä sopimuspuoli) kanssa esittelyhankkeiden ja teollisten koehankkeiden edistämisestä taloudellisen tuen avulla energia-alalla 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3640/85 (EYVL L 350, s. 29) nojalla sopimuksen n:o BM 5/89 IT (jäljempänä sopimus). Vastikkeeksi Euroopan talousyhteisön antamasta taloudellisesta tuesta sopimuspuoli sitoutui sopimuksessa suorittamaan joulukuun 1989 ja heinäkuun 1991 välisenä aikana asiakirjan liitteessä määritetyt työt.

4 Sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaan sopimuspuolen on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta ja sen jälkeen puolivuosittain selvitys töiden edistymisestä ja aiheutuneista kuluista.

5 Sopimuksen 8 artiklan mukaan "komissio voi aina purkaa sopimuksen, mikäli sopimuspuoli ei täytä jotakin sopimuksen mukaista velvoitettaan, ja erityisesti sen 4 artiklan 3 kohdan määräysten rikkomisen johdosta. Purkaminen tulee voimaan, kun siitä on virallisesti ilmoitettu saantitodistuksella varustetulla kirjatulla kirjeellä eikä sopimusta ole täytetty kuukauden kuluessa tästä". Tällaisessa tapauksessa saman artiklan mukaan "sopimuspuolen on välittömästi palautettava komissiolle tämän maksama taloudellinen tuki tuen saantipäivästä lukien laskettuine korkoineen — — ." "Korko on sama kuin Euroopan raha-asiain yhteistyörahaston ecumääräisistä liiketoimista perittävä korko, joka julkaistaan kunkin kuukauden ensimmäisenä työpäivänä."

6 Sopimuksen 13 artiklan mukaan osapuolet sitoutuvat "antamaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi kaikki sopimuksen pätevyyttä, tulkintaa ja täytäntöönpanoa koskevat riidat"; 14 artiklan mukaan sopimukseen sovelletaan Italian lakia.

7 Komissio maksoi 5.7.1990 204 031 ecua ja 20.2.1991 275 103 ecua Cascina Lauran nimellä Banca Popolare di Intrassa (Sede di Novara) avatulle tilille. Maksut olivat ennakkosuorituksia yhteisön hankkeelle antamasta tuesta.

8 Kuten komission 21.—22.6.1993 paikalla tekemässä tarkastuksessa oli havaittu, hanketta ei ollut saatettu päätökseen Gariboldin toimittamista teknisistä laitteista huolimatta, jotka eivät yksinään saaneet laitteistoa toimimaan.

9 Sopimuksen 8 artiklan mukaisesti komissio antoi 26.11.1993 Cascina Lauralle ja Gariboldille virallisen ilmoituksen käynnistäen siten purkumenettelyn.

10 Ilmoitukseen vastasi vain Gariboldi, joka totesi täyttäneensä omalta osaltaan kaikki sopimuksen mukaiset velvoitteensa.

11 SAA asetettiin konkurssiin 18.1.1994.

12 Komissio vahvisti sopimuksen purkamisen 27.4.1994 päivätyssä, Cascina Lauralle ja Gariboldille osoitetussa kirjeessään ja vaati suoritettujen määrien maksamista takaisin korkoineen. Takaisinmaksua ei useista kehotuksista huolimatta tapahtunut.

Suoritusten takaisinmaksu

13 Viime vaiheessa vain Gariboldin velvoittamista suoritusten takaisinmaksuun sopimuksen mukaisine korkoineen vaativan komission mielestä se voi kolmen yhtiön — jotka sopimuksen mukaan muodostavat yhden ja saman sopimuspuolen — solidaarisen vastuun vuoksi kääntyä minkä tahansa niistä puoleen vaatiakseen sopimuksen täyttämistä ja, ellei sitä täytetä, maksettujen ennakkojen takaisinmaksua. Yhtiöiden välisen solidaarisen vastuun tarkoituksena on komission mukaan velkojien oikeuksien suojaaminen velallisena olevan sopimuspuolen sisäisten suhteiden vuoksi mahdollisesti ilmeneviltä riidoilta.

14 Gariboldi ei kiistä sitä, etteikö sopimus olisi jäänyt täyttämättä, mutta huomauttaa, ettei yhtiö ole siitä vastuussa, koska se on toimittanut sovitut laitteet. Sopimuksen täyttämättä jääminen johtuu Gariboldin mukaan vain Cascina Lauran edustajan menettelystä, jonka Gariboldi oli useaan otteeseen ilmaissut komissiolle, ilman että sillä olisi ollut mitään vaikutusta, täyttäen näin kaikki velvoitteensa.

15 Gariboldi väittää lisäksi, ettei sillä ole mitään yhteisvastuullista velvoitetta maksaa takaisin Cascina Lauralle maksettuja tukia, koska Gariboldi ei itse ole saanut komissiolta mitään suorituksia eikä komissio ollut missään vaiheessa ilmoittanut sille, että Cascina Lauralle oli maksettu tällaisia suorituksia; Cascina Lauralla ei myöskään ollut sopimuksen perusteella tai muutenkaan oikeutta edustaa Gariboldia tai toimia sen nimissä.

16 Gariboldin mukaan sillä, että yhtiö on allekirjoittanut sopimuksen, ei siksi voi olla muuta merkitystä kuin että tämä seikka toimii vakuutena Cascina Lauran sopimussuhteissa yhteisöön. Velvoitetta taata vakuuden hyväkseen saaneen yhtiön velat ei kuitenkaan yhtiön mukaan ole enää olemassa sen vuoksi, että velkoja on laiminlyönyt lakisääteisen tukien käytön valvontavelvollisuutensa ja tehnyt siten mahdottomaksi takautumiskanteen nostamisen vakuuden hyväkseen saanutta vastaan.

17 On huomattava, että sopimuksen liitteessä II olevan 1 kohdan a alakohdan mukaan 204 031 ecua maksetaan ennakkona 60 päivän kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta sopimuspuolen tätä tarkoitusta varten avaamalle pankkitilille.

18 Kuten tämän tuomion 7 kohdassa on esitetty, kyseinen maksu suoritettiin Cascina Lauran nimellä Banca Popolare di Intrassa avatulle pankkitilille.

19 Gariboldi, joka sitä paitsi myönsi tämän vastineessaan, ei kiistä sitä, etteikö Cascina Lauran ja SAA:n laillinen edustaja Delbò olisi tässä vaiheessa ollut komission ainoa neuvottelukumppani. Lisäksi Cascina Laura komissiolta ennakkona 204 031 ecua eli 309 012 068 Italian liiraa saatuaan siirsi 297 038 483 liiraa Gariboldille, joka hyväksyi tämän varauksitta. Tämän lisäksi viimeksi mainittu myös toimitti ja asensi sopimushankkeen toteuttamiseen tarkoitetut laitteet.

20 Tämän vuoksi Gariboldin voidaan joka tapauksessa katsoa tosiasiallisesti hyväksyneen sen, että komissio maksoi sopimuksen mukaiset rahasummat Cascina Lauran nimellä avatulle tilille.

21 On toisaalta todettava, että useiden yhteen ja samaan sopimuspuoleen kuuluvien yhtiöiden solidaarinen vastuu sopimussuhteessa yhteisön kanssa eroaa oikeudellisesti pelkästä eri oikeushenkilöiden välisestä takaussuhteesta.

22 Kukin sopimuspuoleen kuuluva yhtiö on muiden samassa tilanteessa olevien yhtiöiden kanssa hyväksymänsä yhteisvastuun seurauksena yksinään vastuussa kaikista sopimuksen mukaisista velvoitteista, elleivät toiset huolehdi velvoitteistaan. Yksi sopimuspuoleen kuuluva yhtiö ei voi tehokkaasti esittää velkojalle väitettä mahdollisesta sopimusasiakirjan ulkopuolella tapahtuneesta tehtävien jakamisesta päästäkseen velvoitteestaan maksaa suoritetut määrät yhteisvastuullisesti takaisin siinä tapauksessa, ettei sopimusta täytetä. Samoista syistä yhtiö, jonka sopimukseen perustuvaan vastuuseen vedotaan, ei voi vedota siihen, ettei siihen yksinään voitaisi kohdistaa moitteita sopimuksen täyttämättä jäämisen vuoksi.

23 Siten ennakkosuoritusten maksamisesta yhdelle sopimuspuoleen kuuluvalle yhtiölle seuraa, että kullekin niistä syntyy velvoite maksaa nämä ennakot takaisin siinä tapauksessa, että vastikkeeksi edellytettyjä sitoumuksia ei täytetä.

24 Näin ollen ja ilman että on tarpeen tutkia, onko velkoja toiminut väärin, kun tällainen ei kuitenkaan vapauttaisi vastaajaa sopimukseen perustuvasta vastuustaan, komission vaatimus, jonka mukaan Gariboldi on velvoitettava maksamaan suoritetut määrät takaisin sopimuksen mukaisine korkoineen, on perusteltu.

25 Ennakkosuoritusten kokonaismäärä, jonka suuruutta ei ole kiistetty, on 479 134 ecua.

Korot

26 Sopimuksen 8 artiklan mukaan korkoa on suoritettava ennakkomaksujen saamisesta lukien Euroopan raha-asiain yhteistyörahaston ecumääräisistä liiketoimista perimän koron mukaan, joka julkaistaan kunkin kuukauden ensimmäisenä työpäivänä.

27 Tämän vuoksi komissio katsoo, että korkoja on suoritettava 31.7.1990 lukien 10,25 prosenttia vuodessa 204 031 ecun osalta ja 20.4.1991 lukien 10,75 prosenttia vuodessa 275 103 ecun osalta. Korkojen määrä on siten 1 742 ecua kuukaudessa 31.7.1990 lukien, lisättynä 2 464 eculla kuukaudessa 20.4.1991 lukien, kunnes koko summa on maksettu.

28 Koska Gariboldi ei ole tätä mitenkään kiistänyt eikä asiakirjoista ilmene mitään, minkä vuoksi vaatimuksen aiheellisuus pitäisi asettaa kyseenalaiseksi, komission vaatimus on korkojen määrän osalta hyväksyttävä.

Vahinkojen korvaaminen

29 Komissio vaatii lisäksi Italian siviililain 1453 §:n nojalla vastaajan velvoittamista suorittamaan sille 100 000 ecua korvaukseksi komissiolle sopimuksen täyttämättä

jäämisestä aiheutuneista vahingoista, jotka sen mielestä käsittivät sellaisten yhteisön varojen perusteetonta sitomista, jotka olisi voitu käyttää muihin hankkeisiin, henkilöstöresurssien tuhlausta ja toimielimen nauttiman arvonannon heikentymistä.

30 Tarkasteltaessa tämän vaatimuksen oikeutusta on erotettava toisistaan sopimuksen purkua edeltävä ja sen jälkeinen aika.

31 Ensin mainitun ajanjakson osalta sopimuksen 4 artiklan 3 kohdan ja 8 artiklan määräykset antoivat komissiolle mahdollisuuden tehdä hyvissä ajoin johtopäätökset siitä, että sopimuspuoli oli laiminlyönyt ne velvoitteet, joihin se oli sitoutunut, ja saattaa sopimussuhde yksipuolisesti päättymään ennenaikaisesti. Komissio ei siten voi odottaa vastaajalle syntyvän vastuuta vahingoista, jotka johtuvat sen omista päätöksistä tai laiminlyönneistä.

32 Sopimuksen purkamisen jälkeisen ajan osalta tilanne on erilainen sen vuoksi, että sopimuspuoli on menetellyt väärin kieltäytyessään maksamasta suorituksia takaisin. Ennen muuta yhteisön varojen perusteettoman sitomisen osalta on kuitenkin huomattava, että vastaajan maksettavaksi määrättävien viivästyskorkojen täytyy olla korvausta yhteisölle maksun viivästymisestä mahdollisesti aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta ja että komissio ei voi perustellusti vedota omaksi hyväkseen vahinkoihin, joita mahdollisesti on aiheutunut kolmansille sen vuoksi, että muut potentiaaliset sopimuspuolet eivät ole saaneet rahoitusta.

33 Komission henkilöstöresurssien epätarkoituksenmukaista käyttöä asian oikeudenkäyntivaiheen aikana koskevan väitteen osalta on huomattava, että asianosaisille oikeudenkäyntimenettelystä aiheutuneita kuluja ei voida sellaisenaan missään tapauksessa pitää oikeudenkäyntikuluista erillään korvattavana vahinkona.

34 Muiden väitettyjen vahinkojen osalta on todettava, ettei komissio ole osoittanut niiden syntyä täsmällisesti ja vakuuttavasti.

35 Näin ollen komission esittämä vahingonkorvausvaatimus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

36 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska vastaaja on pääosin hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

37 Cascina Lauran osalta on todettava, että mainitun työjärjestyksen 69 artiklan 5 kohdan 1 alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan asianosainen, joka peruuttaa kanteensa, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli sitä vaatii peruuttamista koskevissa huomautuksissaan. Kanteensa peruuttavan pyynnöstä vastapuoli velvoitetaan kuitenkin korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos se vastapuolen menettelyn vuoksi katsotaan kohtuulliseksi.

38 Tässä tapauksessa Cascina Laura ei ole esittänyt peruuttamista koskevia huomautuksia; lisäksi komission kanne ja sen osittainen peruuttaminen on johtunut Cascina Lauran menettelystä. Näin ollen Cascina Laura on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti Gariboldin kanssa.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Euroopan yhteisöjen komission Cascina Laura Sas di arch. Aldo Delbò e C:tä vastaan nostama kanne todetaan peruutetuksi.

2) Gariboldi Engineering Company Srl velvoitetaan maksamaan kantajalle 479 134 euroa ja lisäksi kyseiselle summalle 1 742 euroa korkoa kuukaudessa 31.7.1990 lukien, lisättynä 2 464 eurolla kuukaudessa 20.4.1991 lukien, siihen saakka kunnes koko summa on maksettu.

3) Muilta osin kanne hylätään.

4) Gariboldi Engineering Company Srl ja Cascina Laura Sas di arch. Aldo Delbò e C. velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut yhteisvastuullisesti.

Puissochet Moitinho de Almeida Gulmann

Julistettiin Luxemburgissa 25 päivänä helmikuuta 1999.

R. Grass J.-P. Puissochet

kirjaaja kolmannen jaoston puheenjohtaja